

Interwencja kryzysowa w szkole - rozważania o prawidłowym dorastaniu – to już trzecia edycja Kongresu pedagogów i psychologów województwa śląskiego, który odbył się 5 czerwca 2009 roku w Sali Sejmu Śląskiego w Katowicach. Organizatorem spotkania był Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny *Metis* w Katowicach. Uroczystego otwarcia kongresu dokonała Bożena Bucka dyrektor placówki. Patronat merytoryczny nad przedsięwzięciem objął Krzysztof Brzózka- Dyrektor Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warszawie.

Termin zagrożenie/ryzyko/kryzys często pojawia się w literaturze specjalistycznej, poświęconej edukacji, psychologii. Nauczyciele często używają tego terminu do opisu dzieci i młodzieży, której grozi wypadnięcie z systemu edukacyjnego albo w odniesieniu do młodzieży, która posiada małe umiejętności poradzenia sobie w trudnych sytuacjach. Zakłada się, że dzieci pochodzące z rodzin, gdzie panują ciepłe, pełne miłości i troski relacje z rodziną i przyjaciółmi, ryzyko wystąpienia problemów w przyszłości prawie nie istnieje. Nie należy jednak twierdzić, że nie ma go wcale, bo każdy człowiek ma bardziej lub mniej przykre doświadczenia. Bez względu na to w jakich warunkach wychowuje się młody człowiek zdarza się, że będzie musiał uporać się ze śmiercią, rozwodem, chorobą.

W obecnych czasach, w obliczu przemian społeczno – ekonomicznych, kiedy coraz więcej rodzin traci pracę, znajduje się w trudnej sytuacji materialnej odbija się to głęboko na prawidłowym dorastaniu młodych ludzi. O tym, czy ten fakt będzie miał długotrwałe, negatywne skutki decyduje wiele czynników, między innymi wiek dziecka, jego poziom dojrzałości, cechy osobiste, dostępne zasoby. Według teorii *resilience* dzieci z grupy ryzyka nie zawsze trzeba uznać, że są na pozycji przegranej. Koncepcja ta mówi, że są to dzieci, które posiadają *tajemnicze moce*, które pozwalają im przetrwać w ekstremalnie trudnych warunkach i mimo wszystko rozwijać się prawidłowo. Ta adaptacja zależy od wielu czynników, które nazywamy chroniącymi i wspierającymi rozwój zwane też *czynnikami dobrostanu*. Dzieci walczące z przeciwnościami życiowymi nie mogą osiągnąć odporności same. Potrzebują miłości, opieki i wsparcia ze strony dorosłych – rodziców, nauczycieli lub innych osób z otoczenia. Badania wskazują, że **kluczową rolę w budowaniu odporności odgrywają nauczyciele na każdym etapie kształcenia**. Adekwatne wymagania, dawanie pozytywnych informacji zwrotnych, bycie w roli powiernika, buduje motywację ucznia i daje mu poczucie bezpieczeństwa, wiarę w siebie.

Kreowanie szkoły jako środowiska bezpiecznego i przyjaznego uczniowi dokonało istotnej zmiany w podejściu do zadań w obszarze wychowania, profilaktyki i promocji zdrowia. Szkoła i nauczyciele stojąc wobec powyższych zadań, muszą rozwijać u młodych ludzi cechy i umiejętności budujące odporność. Dlatego podczas tegorocznego kongresu zaproponowaliśmy nauczycielom udział w rozważaniach na temat prawidłowego dorastania, budowania odporności oraz zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.

Problem samobójstw wśród dzieci i młodzieży osiąga coraz większą skalę. Statystyki policyjne podają zatrważające dane liczbowe. Odnoszą się one jednak tylko do prób samobójczych ze skutkiem śmiertelnym. Samobójstwo stanowi obecnie poważny problem w dziedzinie zdrowia publicznego we wszystkich krajach. Światowa organizacja zdrowia podaje, że ok. 1 miliona ludzi na świecie umiera w ciągu roku popełniając samobójstwo, co 3 sekundy ktoś próbuje odebrać sobie życie, a co 40 sekund ktoś robi to rzeczywiście – mówił Marek Kuźnik (Instytut Psychologii Stosowanej, Uniwersytet Jagielloński, Kraków) podczas swojego wykładu.

Konsultanci ROM-E *Metis* obserwują rosnącą z roku na rok ilość zgłaszanych przez szkoły próśb o pomoc w sytuacjach samobójstw, nagłych śmierci, wypadków komunikacyjnych i innych traumatycznych wydarzeń. Wychodząc naprzeciw tym problemom, zaproponowali podczas konferencji pedagogom i psychologom szkolnym tworzenie systemowych działań w obszarze interwencji kryzysowej w szkołach i placówkach województwa śląskiego. **Aby pomoc w sytuacjach traumatycznych była skuteczna niezbędne jest wprowadzenie systemowego planu działań na danym terenie.** Biorąc pod uwagę zapotrzebowanie środowiska oświatowego i posiadaną wiedzę i umiejętności zaproponowaliśmy stworzenie systemu pomocy psychologicznej, której celem jest przede wszystkim podniesienie wiedzy, świadomości i umiejętności podejmowanych interwencji i zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej w śląskich szkołach. Projekt ten jest realizowany w szkołach/ placówkach w regionie za wiedzą i aprobatą Śląskiego Kuratora Oświaty.

Zagrożenie dzieci i młodzieży zachowaniami ryzykownymi najczęściej niepokoją nauczycieli. Dlatego **celem tegorocznego kongresu** było przedstawienie różnych strategii pracy w sytuacjach kryzysowych. W związku z tym pierwszą część kongresu poświęciliśmy na przedstawienie zagrożeń cywilizacyjnych, na które są narażeni młodzi ludzie. Ks. Janusz Mastalski (Dziekan Wydziału Nauk Społecznych, Papieska Akademia Teologiczna, Kraków) zaprezentował model zagrożenia cywilizacyjnego współczesnej młodzieży, w którym znajdują się m. in. następujące kategorie zagrożeń: używki, Internet, muzyka, nuda, zakupy, hazard.

W części drugiej zaproponowaliśmy uczestnikom warsztaty na temat interwencji kryzysowej i innych wydarzeń traumatycznych, które mogą wystąpić na terenie szkoły/placówki, nauczyciela wobec śmierci ucznia oraz psychologicznych aspektów przeżywania traumy. Warsztaty nauczyciele mogli wybrać przed rozpoczęciem konferencji. Były one prowadzone przez nauczycieli – konsultantów ROM-E *Metis* w Katowicach z Pracowni Wychowania oraz Pracowni Pomocy Psychologicznej – Pedagogicznej.

Sądzymy, że II Kongres pedagogów i psychologów szkolnych województwa śląskiego spełnił swoje cele. Wykłady, a także wzajemna wymiana doświadczeń uczestników konferencji, przyczyniły się do pełniejszego spojrzenia na problematykę interwencji kryzysowej. Zaproponowane sposoby analizowania sytuacji trudnej i budowanie strategii, która prowadzi do korygowania niepożądanych zachowań, stały się inspiracją dla nauczycieli do codziennej pracy.

Magdalena Wiczorek, nauczyciel – konsultant
ROM-E *Metis* w Katowicach